

HAGYOMÁNYŐRZÉS A JÁSZSÁGBAN

BATHÓ EDIT

PRESERVING TRADITIONS IN JAZYGIA

Abstract

The area of Jazygia is a distinct landscape of Hungary – a landscape surrounded by the rivers Zagyva and Tarna and the creek Ágó, at the foot of the Mátra mountains. In the Middle Ages there were more than fifty villages here, but today it has only eighteen towns. From the beginnings on, Jászberény has always been an economical, intellectual and religious centre of the area. The Jazygs are famous for several things: primarily for their privileged history and identity, for the Lehel's Horn, but also for the flourishing preserving of traditions. Preserving of the past values has been very important here, and what would demonstrate this better than the 1874 opening of the *Jazyg Museum* (which was one of the firsts in the country). Also, the Jazygs were pioneers of the local culture movements in the 1960s and of the folk dance and folk music in the 1970s.

Keywords: museum, folk dance, Jazyg traditional costumes, equestrian traditions, embroidery, world summit, Jazyg Captain, Jazyg Museum

Bevezetés

A Jászság jól körülhatárolható táj Magyarország térképén. A Mátra hegység lábánál, a Zagyva és a Tarna folyók, valamint az Ágó patak által körülzárt, ligetes, alföldi táj. A középkorban több mint ötven falu állt a területén, de napjainkban csupán 18 település alkotja: Alattyán, Jánoshida, Jászágó, Jászárokszállás, Jászsalsószentgyörgy, Jászapáti, Jászberény, Jászboldogháza, Jászdózsa, Jászfelsőszentgyörgy, Jászfényszaru, Jászivány, Jászkóhalma, Jászkisér, Jászladány, Jászszentandrás, Jásztelek és Pusztamonostor. A terület gazdasági, szellemi és vallási központja kezdettől fogva Jászberény, amelyet a források 1357-ben említenek először Beren névalakban, s 1550-ben már városi rangú település volt.

A jászok sok minderről híresek, elsősorban a kiváltságos történelmi múltjukról, az identitásukról, a Lehel kürtjéről, de közismertek reneszánszát élő hagyományőrzésükről is. A múltbéli értékek megőrzése mindig fontos volt a jászok számára, ékes bizonyítéka ennek, hogy 1874-ben az országban elsőként hozták létre a *Jász Múzeumot*. Elsőként csatlakoztak a jászok az 1960-as években országosan kibontakozó honismereti mozgalomhoz is, az 1970-es években pedig a néptánc, táncház és pávaköri mozgalomhoz.

Honismereti szakkörök, tájházak és helytörténeti gyűjtemények a Jászságban

A jászsági *honismereti szakkörök* tevékenysége igen széles körű. Elsődleges feladatuknak az egykori népelet tárgyi emlékeinek összegyűjtését, megőrzését tekintik, de mellette nagy hangsúlyt fektetnek a gazdálkodás, a mesterségek ismeretanyagának feltérképezésére és írásban való rögzítésére. A szakkörök különösen sokat tesznek a régi szokások megismerése és megőrzése érdekében is. Így elevenítik fel időről-időre többek között a régi disznótör, az aratás, a cséplés, a szüret, a lakodalom és a betlehemezés szokását. 2006-ban a jákóhalmi és a dósai honismereti szakkörök életre hívták a Nempomuki Szent János

napján, május 16-án gyakorolt egykori szokást, a *Jánoska eresztést*. A kezdeményezéshez a következő évben Jásztelek és Jászberény is csatlakozott, s a rég elfeledett szokás azóta újra él. 1989-től minden év decemberében Jászkiséren rendezik meg az *Apáról Fiúra* című hagyományőrző bemutatót, ahol elsősorban gyermekek szerepelnek, de felnőtt csoportok is szívesen közreműködnek.

A szakkörök lelkes gyűjtőmunkája révén alakultak meg a *helytörténeti gyűjtemények és tájházak (1. kép)*. Fenntartásukat a helyi önkormányzatok vállalták magukra, de a kiállítások gondozását a szakköri tagok végzik. A Jászságban – az országban egyedülálló módon – tizenhárom településen (Alattyán, Jánoshida, Jászágó, Jászapáti, Jászárokszállás, Jászboldogháza, Jászdózsza, Jászfényszaru, Jászfákóhalma, Jászkisér, Jászladány, Jásztelek, Jászszentandrás) 18 helytörténeti gyűjtemény, tájház működik. (Kiss E. 2002).

1. kép Jászdózsai tájház
Photo 1 Museum of Jászdózsza

Hagyományőrzés a néptánc és a népdalok nyelvén

A hagyományőrzés másik jelentős bázisa a jászsági *néptánc mozgalom*. 1971-ben alakult meg Jászberényben az azóta nemzetközi hírűvé vált *Jászsági Népi Együttes*, amely kezdettől fogva szívügyének tekinti a jászsági táncok összegyűjtését, megismerését és népszerűsítését. Az együttesnek napjainkban négy gyermek, egy ifjúsági és egy felnőtt csoportja működik. Az ő példájuk nyomán Jászapáti, Jászkiséren és Jászfényszarun és Jászdózsán is alakultak együttesek és ma is sikeresen működnek. 2002-ben a jászsági néptánc együttesek új szervezeti formába tömörültek. Létrejött a Viganó Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, amelyben a gyerekek nemcsak táncot tanulnak, de elméleti órákat (folklor, tánc történet) is hallgatnak, s az anyagból vizsgáznak. A táncgyüttesek

mindenkor hasznos időtöltést, s a fellépések révén pedig maradandó sikerélményt biztosítanak a gyerekeknek. Mindezen túl igen jelentős a közösségformáló ereje is (2. kép). A tánc széleskörű térhódítását, s a néptáncok tanulása iránti igényt mutatja az is, hogy 1999-ben megalakult a *Jászberényi Hagyományőrző Együttes*.

2. kép A Barkóca Gyermekek Néptáncgyűjtés
Photo 2 Barkóca Children Folk Dance Group

A Jászság régi táncalkalmainak (pendzsom, jász bál) felelevenítésén és megőrzésén a néptáncgyűjtések mellett a *Jászsági Hagyományőrző Egylet*, a jászberényi *Városvédő és Szépítő Egyesület*, a *Fényszaruinak Baráti Egyesülete*, a *Jászárokszállásiak Baráti Köre* és a *Jászapátiak Baráti Köre* fáradozik.

Jászberényben a *Városvédő és Szépítő Egyesület* tagjai 1990-ben rendezték meg először a 19. századi polgári báli hagyományokra épülő *Jász bált*. A régi szokás elemeket (bálanya, bál vendége, táncrend, bálkirálynő, bálherceg stb.) sikerült oly módon ötvözni napjaink szórakozási kultúrájával, hogy azt a közönség fenntartás nélkül elfogadta. (BATHÓ E. 1998). Mindez példaként szolgált más bálrendezők számára is, s azóta már számos jász településen rendeznek farsang idején hasonló, régi hagyományokat felelevenítő bált (FÉBE Bál – Jászfényszaru, JABE Bál – Jászapáti, Árokszállási Jász bál stb.). Az évek folyamán természetes módon kialakult a bálók sajátos arculata, karaktere, de két dolog mégis közös bennük, a hagyományőrzés és a jótékony cél.

A jászsági népdalkincs gyűjtői és őrzői a *pávakörök* illetve *népdalkörök*. Művészeti munkájuknak köszönhetően széles körben népszerűsítik népdal kultúránk méltatlanul elfeledett kincseit. A Jászság gazdag népdalanyagából a *Jász Múzeumért Alapítvány* 1998-ban megjelentette az azóta már második kiadást megérett *A jászsági zölderdőbe...* című népzenei kazettát és CD-t, a Jártató Zenekar és jászsági énekesek közreműködésével. A Bu-

dapesten működő Jászok Egyesülete ugyancsak 1998-ban adta ki a *Jászsági népdalcsokor* című kazettáját és CD-jét a jászsági pávakörök és népdalkörök közreműködésével, majd 1999-ben *Jászsági ünnepnapok* címmel újabb kazettát és CD-t adott ki a 19. század eleji jászsági népdalgyűjtések eredeti hangzóanyagával.

Lovas és íjász hagyományok a Jászságban

Az 1990-es évek elején fordult a figyelem az egykori *lovas hagyományok* felé. Az országos példa nyomán a Jászság figyelme az elsők között fordult a lovas hagyományok felé. Bolla János 1990-ben megalakította a Jász Bandériumot, feltámasztva ezzel a feledés homályából a Jászság régi huszárhagyományait. A Jász Bandérium ruházata az egykori, legendás *Nádor-huszárok* öltözetének, eredeti darabok után készített hasonmása, zászlójuk pedig a Jász Múzeumban őrzött *Szabad jászok* ősi zászlajának mintájára készült.

A jászfényszarui Városháza dísztermében 1996. március 17-én 13 fő szabad elhatározásból kinyilvánította, hogy a szülőföld és őseik szeretetéből indítatva a FÉBE (Fényszaruiak Baráti Egyesülete) keretében önálló csoportként létrehozza a *Szűcs Mihály Huszárbandériumot* (3. kép). Gyakran a család minden tagja részt vesz a bandériumi munkában. A bandériumok szinte minden falusi, városi és hagyományőrző rendezvényen részt vesznek: díszlegnek, lovas karuszelt, bajvívást mutatnak be, csatát elevenítenek fel. A lovas bandériumok legnagyobb rendezvénye a Tavaszi hadjárat, amely minden évben április 2-án, a boldogi csatával kezdődik, majd Jászfákóhalmán és Jászberényben folytatódik. Innen tovább indulnak a csapatok Tápióbicskére, ahol eljuttassák a hídi csatát, majd Isaszegen át egészen Vácig menetelnek. Az egy hétig tartó hadjárat komoly erőpróba embernek és állatnak egyaránt. Délceg huszárjaink gyakran képviselik a Jászságot külföldi országokban is.

3. kép Szűcs Mihály Lovas Bandérium, Jászfényszaru
Photo 3 Szűcs Mihály Equestrian Ensemble, Jászfényszaru

A 2000-es évek elején a Jászságban is megjelentek az első *íjász csoportok, egyesületek*, amelyek a különböző történelmi korok íjász hagyományainak megismerését tűzték zászlajukra. Az elmúlt években az íjászat rendkívül vonzóvá vált vidékünkön, jelenleg három nagy létszámú egyesület működik igen eredményesen (Jászfákóhalma, Jászdózsa, Jászfényszaru). Ez a foglalatosság igen hasznos időtöltést nyújt sok család számára. Az egyesületek rendszeresen szerveznek íjász bemutatókat és versenyeket, amelyek mindig nagy sikert aratnak a közönség körében.

A jászok világtalálkozója és a jászkapitány

A jász öntudat újkori fejlődésében jelentős szerepet játszott a *jászkun redemptio 250 éves évfordulója*, amelyet nagy pompával, s összefogással ünnepelt meg a Jászkunság. Ebben az évben rendezték meg Jászberényben a *jászok első világtalálkozóját* is, ami új hagyományt teremtett és indított útjára. 1995-től minden évben más és más településen rendezik meg az elszármazott jászok legnagyobb seregszemléjét.

1998-ban a Jászfényszaruban megrendezett világtalálkozón választotta meg a Jászság az újkor első *jászkapitányát*. Ünnepélyes beiktatásakor megkapta a tisztséghez járó méltóság jelvényeket: a megbízatását igazoló oklevelet, a kapitányi pecsétet, a prémes mentét, a nyakravalót, a süveget és a Jászkürt hiteles másolatát, amelynek öblébe ezüst poharat szorítva, s abba bort töltve a jászokat kellett köszöntenie (4. kép). A kapitány legfőbb feladata a jász hagyományörzés segítése, támogatása, a jász identitás erősítése. A kapitányi tisztség ugyan egy évre szól, de a regnálás után, mint *emeritus (tiszteletbeli) jászkapitány* aktívan részt kell vennie a Jászkun Kapitányok Tanácsa munkájában, s magát továbbra is a hagyományörzés szolgálatába kell állítani. (BATHÓ E. 2007).

4. kép Borbás Ferenc, a 2011-ben megválasztott jászkapitány a Jászkürttel
Photo 4 Ferenc Borbás, Jazyg Captain from 2011 with the Horn

A jász viselet reneszánsza

A *jász viselet* feltámasztásának igényét kezdettől fogva az egyre erősödő jász öntudat motiválta (SZABÓ L. 1998). Első megvalósítói a néptáncsoportok voltak, majd a lovas bandériumok, népdalkörök és díszítőművészeti körök is követték a példát. 1989-ben a Jász Múzeum szorgalmazására a Jászág rég elfeledett, színpompás viselete a figyelem középpontjába került. Az 1995-ös esztendő rendkívül nagy jelentőségű volt a jász viselet széles körben való terjedésében. Ebben az évben ünnepelte a Jászkunság a Redemptio 250 éves évfordulóját és ekkor rendezték meg első alkalommal a jászok világtalálkozóját. Erre a nagy ünnepre már nemcsak a hagyományőrző közösségek, hanem magánszemélyek részére is készültek ruhák. A rekonstrukciókhoz a Jász Múzeumban és a helyörtörténeti gyűjteményekben fellelhető eredeti ruhadarabok adták a mintát. Azóta korosztályra való tekintet nélkül egyre többen varratják meg és különböző ünnepeken magukra öltve büszkén viselik a régi parasztpolgári viseletet (5. kép).

Elmondhatjuk, hogy a 21. század elején a jász viselet újjászületésének lehetünk tanúi, amely szinte egyedülálló törekvésnek tekinthető nemcsak Magyarországon, de Európában is. Ahhoz azonban, hogy a jász viselet tovább éljen, nagyon fontos volt, hogy az elmúlt években létrejöttek a *ruhákat készítő népi varróműhelyek* és *megteremtődtek viselésének alkalmai*. Ilyenek a történelmi évfordulók, a város és falu napok, a jász bálók, a jász világtalálkozók, a különböző hagyományőrző rendezvények, de az is gyakorlattá kezd válni,

5. kép Bolla János és felesége jász viseletben
Photo 5 Bolla János and his wife in traditional costumes

hogy a lakodalmakban éjfélkor jász viseletbe öltözik át az ifjú pár, és abban mulatnak reggelig. De sokan készíttetnek és adnak ajándékba (például szülők, nagyszülők a távol élő gyermekeiknek, unokáiknak) főként vagy teljes jász viseletet is.

A jász öltözet viselésének ma is legünnepélyesebb alkalma a minden évben más és más jász településen megrendezésre kerülő jász világtalálkozó, ahol évről-évre egyre többen jelennek meg jász viseletben, s igazán pompás élményt nyújt az ünnepi nagymisén és a felvonuláson a szebbnél-szebb selyem, taft, brokát viganók, habos ingvállal, pruszlikok, nyárikák, zsinóros, ujjas lajbik, menték, valamint kék és bordó bársony, kerepélyes „féketők” látványa. Úgy gondoljuk, ma is érvényes lehetne Rodiczky Jenő 1865-ben a jász viseletre tett megjegyzése, miszerint „*a jász nők csak úgy úsznak a selyemben.*” (BATHÓ E. 2004).

A jászok gazdag viselet-tárházából talán a legszebb, a 19. századi parasztpolgári viselet került felelevenítésre, amely a kivetkőzéskor úgy maradt el, hogy nem volt módjában elkorcsosulni, megváltozni. Ennek következtében a régi szépségében pompázó viselet kerülhetett felújításra. Jóllehet az öltözethez szükséges finom kelmék ma is igen drágák, és egy rend öltözet elkészítése komoly összegbe kerül, ennek ellenére az asszonyok közül sokan már nem is egy, hanem kettő-három, vagy ennél több rend viselettel is rendelkeznek. Kezdetben természetesen mindenki az ünnepi viseletet varratta meg, s azt használták mindenhová. Később azonban egyre világosabbá vált, hogy szükség van *gyüvő-menő ruhára*, sőt az ünneplők közül *kis- és nagyünneplőre* is.

Néhányan azonban úgy vélekednek, hogy a napjainkban felújított viselet nem egyéb, mint jelmez, mivel nem használják állandóan. Ez az állítást természetesen nem fogadhatjuk el, hiszen senki sem gondolhatja, hogy a mai viseletek a régi módon, minden nap hordhatók. Megváltozott életkörülményünk, életmódunk erre nem is adna lehetőséget. A felelevenített ruha használatát mindenképpen napjaink életviteléhez kell igazítani, és a viselését is meg kell tanulni. Természetesen a betanulási folyamat lassú, hiszen mindent újból kell értelmezni.

A felújított jász öltözet viselése egyértelműen bizonyos alkalmakhoz, a legtöbbször valamilyen ünnepi alkalomhoz köthető, ugyanúgy, mint ahogyan Ausztriában, Norvégiában, Finnországban, Svédországban és Bretagne-ban. A felújított jász viselet, – amelynek napjainkban sajátos érzelmi háttere van – az elszármazott jászok révén eljutott már a világ számos országába (Franciaország, Svájc, Japán, USA, Åland-szigetek stb.), szép példáját adva egy nép identitás tudatának és hagyományőrzésének (BATHÓ E. 2006).

Jászsági szűcshímzés mai textíliákon

A viselethez hasonló módon vált ismertté az országban az egykori *jászsági szűcshímzés* is. A jászsági szűcsök egykori gazdag mintakészlete az idők folyamán teljesen feledésbe merült. Az 1970-es évek második felében a díszítőművészeti szakkörök tagjai – élükön az országosan ismert *Fejér Mária* tanárnő vezetésével – tettek próbálkozást a mintakincs felkutatására és felelevenítésére. Az volt a céljuk, hogy megtalálják azt a megoldást, amelylyel a régi mintákat napjaink textíliáin is alkalmazhatják. Az első próbálkozásaik nem voltak valami szerencsések, ugyanis a hímző asszonyok nem mertek hozzányúlni, és nem merték megbontani a hímzett subák zárt mintaegységeit, a *válltányérokat*, a *sormintákat*, hanem hűségesen ráhímezték azokat a párnákra, terítőkre. Hamarosan világossá vált, hogy ez az út nem járható, a mintaegységeket meg kell bontani, s a motívumokkal (sasköröm, kutyatök, bödösbogaras, galambkosár, császárszakáll, vesevirág, gyorgyina, rozmaringág, nyitott-csukott tulipánok stb.) új mintákat kell tervezni. Így alakították ki a hímző asszonyok a régi szűcshímzésből azt a *sajátos jász hímzést*, amely már szervesen illeszkedik

napjaink textíliáinak szerkezeti követelményeihez. A jáász minták áttervezésénél azonban ügyelni kellett arra, hogy egy meghatározó központi motívum köré csoportosítsák az egyéb mintaelemeket, úgy, mint ahogyan az a suba válltányérokánál van. A mintaszerkesztés mellett a másik nagy problémát a hímzés színe jelentette. A jáászági subák és ködmönök hímzése a 19. század végéig színes volt, s csak a polgári ízlés hatására változott egyszínű zöldre. Hímző asszonyaink szerették volna a színes hímzést feleleveníteni, de a mai bolti fonalakkal sajnos nem lehetett elérni az eredeti színvilágot, ezért az egyszínű zöld hímzés mellett döntöttek, amelyet nyers színű *vászonra* vagy *puplinra világosabb* vagy *sötétebb kétszálás osztott zöld fonallal hímeznek* (MISI É. – SZABÓ PÁL A. 2009).

A jáászági hímző asszonyok több mint húszéves munkáját az 1990-es évek végén végre siker koronázta, s ennek köszönhetően a felelevenített, rendkívül gazdag mintakincset az egész ország megismerhette. A Jáász Múzeum is az ügy mellé állt, s 1997-ben egy kiállítást is rendeztek, amely egyaránt bemutatta a kezdeti sikertelen próbálkozásokat, és a sikeres rekonstrukciós megoldásokat is. Ezt követően az asszonyok nagy lelkesedéssel tervezték és hímezték a gyönyörű motívumokat a terítőkre, futókra, párnákra, függönyökre, zsebkendőkre, blúzokra, ingekre, s ma már nagyon sok jáászági lakásban találkozunk jáász hímzéssel díszített textíliákkal. Az asszonyok hímző-kedvét azonban némiképp lelohasztotta az a körülmény, hogy az országos zsűrizésre beadott hímzések közül a jáász mintákat rendszeresen nem fogadták el, mondván, hogy „*ilyen hímzés nincs,*” vagy „*hímezzék őket bőrre.*” Természetesen tisztában vagyunk vele, hogy ezt a mintakincset eredetileg férfi subára, női ködmönre és kosztözcacsokra hímezték, de azt is jól tudjuk, hogy napjainkban ezek a ruhadarabok csak a múzeumokban, helytörténeti- vagy magángyűjteményekben lelhetők fel, s ma már senki sem készíti őket. Hiábavaló is lenne, mert senki nem hordaná. Tehát a régi mintakincs megmentésére csak egyetlen megoldás kínálkozott, ha a jelenkori textíliákra hímezve őrizzük meg őket az utókornak. Erre a megoldásra tulajdonképpen már ismerünk példát, hiszen a *békési szűrrátét* is ily módon őrződött meg futókon és terítőkön. Semmiképpen sem szabad megfeledkeznünk arról, hogy mai modern világunkban sem a viselet, sem pedig a népművészeti tárgyak nem használhatók olyan módon, mint egykor. Hiszen ötven-száz évvel ezelőtt, ezek a viseleti darabok, használati tárgyak még természetesen illeszkedtek az adott kor életkörülményeihez, éppen ezért napjainkban is az életmódhoz kell alkalmaztatni (6. kép).

Hiszünk abban, hogy az egykori jáászági szűcsök gazdag és változatos mintagyűjteménye népművészetünk értékes része, amelyet, ha némiképp átértelmezett módon is, de meg kell menteni a gyermekink és unokáink számára. Abban is bízunk, hogy a viselethez hasonlóan a hímzéssel foglalkozó szakemberek is elfogadják majd ezt a rekonstrukciós megoldást, amely jó példaként is szolgálhat népművészeti értékeink megmentésére.

Népi ételek napjaink asztalán

A hagyományörzésben hangsúlyos szerepet kap az egykori népi ételek megismerése és beillesztése napjaink táplálkozásába. E téren igen eredményesen munkálkodik a *Jáászági Vendéglátók Egyesülete*, akik tíz éve minden nyáron megrendezik a *Jáászági népi ételek főzőversenyét* a jáászberényi Margit-szigeten, amelyen nemcsak az idősebb korosztály, de a fiatalok is szívesen vesznek részt. Hasonló módon közkedvelt a jáászapáti kakaspörkölt és a jáászárokszállási birkapörkölt főző verseny, valamint a különböző szokásokhoz (pl. aratás, szüret), vagy programokhoz (falunap, lovasverseny) kapcsolódó főzőverseny.

A népi ételek összegyűjtésében és népszerűsítésében igen komoly feladatot végez a *Jáász Múzeum* és a Jáász Múzeumért Alapítvány. Régi ételeket és recepteket bemutató szakács-

6. kép Jász hímzéses párna
Photo 6 Cushion with Jazyg embroidery

könyveket, (BERECZKI I. 2003) képeslapokat jelentetnek meg magyar és német nyelven, gasztronómiai kiállítást rendeznek és múzeumkerti vacsoraesteket szerveznek.

Nagy sikere van a minden év november 11-én, Márton napján Jásztelken megrendezett *pörkölttorta készítő versenynek*. A jászsági vendéglők és éttermek étlapjáról sem hiányoznak a jellegzetes jászsági ételek (gölgődin leves, árpakása leves, birkapörkölt, pandúrgulyás és még sok más finomság.). A Jászságban napjainkban is sok helyen készítik, és fogyasztják a régi ételeket (macok, keletlen pite, vajalja, vízen kullogó, húsos káposzta stb.), és ma sem múlik el lakodalom vagy más jeles családi ünnep birkapörkölt és házi rétes nélkül.

A jászsági hagyományőrzés központja, a Jász Múzeum

A jászsági hagyományőrzés legfőbb irányítója, módszertani központja a 137 éve működő *Jász Múzeum*, amely tudományos és közművelődési munkája mellett fontos feladatának tekinti a hagyományőrzés segítését, támogatását. Évtizedek óta szakmai segítséget nyújt a honismereti szakköröknek, tájházaknak, helytörténeti gyűjteményeknek. Kezdeményezője volt a jász viselet felújításának, támogatója a lovas hagyományoknak, szorgalmazója a néptánc-, a népdalkincs összegyűjtésének, valamint a hímzés mintakincs megmentésének. A *Jász Múzeumért Kulturális Alapítványon* keresztül három kiadványsorozatot jelentet meg (Jászsági Könyvtár, Jászsági Füzetek, Jászság Népművészete), amelyek tudományos, de mégis ismeretterjesztő módon teszik közé a helytörténeti, néprajzi kutatások legújabb eredményeit. Ugyancsak az alapítvány a kiadója a jász és kun települések honismereti lapjának, a *Redemptionnak*, amely immáron 18. évfolyamába ért (7. kép) (BATHÓ E. 2001). A Jász Múzeumban alakult meg 2007-ben a *Sipos Orbán Gyermek Honismereti Szakkör*,

REDEMPTIO

A JÁSZ ÉS KUN TELEPÜLÉSEK HONISMERETI LAPJA

XVII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

Ára: 300,-Ft

2010. JÚNIUS

REDEMPTIO (latin szó, angol: redemption) – visszavásárlás, megváltás, önmegváltás. A szó az 1745-ös jászok redempciójára utal, amikor a jászok és a kunok példás összefogással, saját erejükből visszavásárlták régi kiváltság-jogaikat. Mára Terezia magyar királyné 1745. május 6-án írta alá a jászok és a kunok redempcionális diplomáját.

Dobos György a jászok új kaphálója

Fotó: Bugyi Gábor

TARTALOM

Orsósia építészeti tájegységi III. rész.....	2-3. oldal
JÁSZKUN ARCHIVUM A Jászok leírása 1718-ból... 4. oldal	
„...Miszéveggy redeték voltatok”	
200 éves születési napot Wysocki tábornok.....	3-6-7. oldal
„AZ ÖNFELÁLDOZÓ HONSZERETET EMLÉKÉRE”	
.....	8-9. oldal
Ha ma mentem Nyitlasi Jászok.....	9. oldal
A jász viselet újrateljesítése II. rész.....	10-11. oldal
Egy jász pék nemzetközi győzelme.....	11. oldal
Világsláborzó Jászok.....	12-13. oldal
„Ha lángját eről nem éleztél,	
lobogó lőr is lelobog!”.....	14-15. oldal
Péreképes emlékezés a Bikkre.....	16. oldal
A 2009/2010. évi Jász-Nagykun-Szolnok megyei	
néprajzi gyűjtőpályázat eredményéről.....	17. oldal

A 2009/2010. évi Jász-Nagykun-Szolnok megyei	
helytörténeti pályázatok értékelése.....	18. oldal
Jánoska ematése.....	18. oldal
Gaál István emlékezete.....	18. oldal
Egy elő néprajzi, a május 6-án illúzió nyomában:	
Nagygyűlésen 2010-ben.....	19. oldal
Jászok és a rendszerváltásról IV. rész.....	20-21. oldal
Erdélyi és egykori békéshelyi lakókat.....	21. oldal
Vas Lajos jászoktánc jelentése.....	22. oldal
Alkotmánygyűlési hírek.....	23. oldal
Mesélő képek.....	23. oldal
Dr. Szabó László néprajztudós Jászokért Díjas.....	23. oldal
Fagyoslelkű Zsófi és tiszta.....	24. oldal

7. kép A jász és kun települések honismereti lapja a Redemptio
Photo 7 Redemptio, the local cultural paper of the Jazyg and Cuman villages

2008-ban pedig a *Jászsági Hagyományőrző Egylet*, melynek tagjai rendkívül sokat tesznek a Jászság szokásainak, hagyományainak megismerése, felelevenítése és megőrzése érdekében.

Összefoglalás

A jászok közismertek erős öntudatukról, amely az élet számos területén megnyilvánul, de különösen jelentős hangsúlyt kap a hagyományőrzésben. A hagyományőrzés széleskörű kibontakozását és megerősödését segítették elő az 1989-es rendszerváltozás után egymás után megalakuló egyesületek, alapítványok, amelyek kezdettől fogva komoly szerepet vállaltak a népi és a polgári hagyományok ápolásában. A hagyományápolás másik nagy ösztönző ereje a jászok redemptio 250 éves évfordulója volt, amelyet nagy pompával és összefogással 1995-ben ünnepelt meg a Jászkunság. Ekkor rendezték meg első alkalommal a jászok világtalálkozóját, amely új hagyományt teremtve, azóta is minden évben megrendezésre kerül más és más jász településen. A jászok 1998 óta a világtalálkozón választanak jászkapitányt, akinek legfőbb feladata a jász hagyományőrzés segítése és támogatása. A jász viselet 20. századvégi feltámadását is az egyre erősödő jász öntudat motiválta. A viselet széleskörű terjedését segíti, hogy létrejöttek a ruhákat készítő varróműhelyek és megteremtődtek viselésének alkalmi. A jászsági hagyományőrzés szép példája az ősök és a múlt tiszteletének.

BATHÓ EDIT
Jász Múzeum, Jászberény
jaszmuzeum@invitel.hu

IRODALOM

- BATHÓ E. 1998: Tánckalkmak a Jászságban a XVIII-XX. században. – Jászkunság Füzetek 12. MTA Jász–Nagykun–Szolnok Megyei Testülete, Szolnok. pp. 199–215.
- BATHÓ E. 2001: A Jász Múzeum 125 éve. – A Jász Múzeum Évkönyve 1975–2000. Jászsági Könyvtár 4. Jász Múzeumért Alapítvány, Jászberény. pp. 5–33.
- BATHÓ E. 2004: A jász viselet. – Jászsági Füzetek 36. Jász Múzeumért Alapítvány, Jászberény.
- BATHÓ E. 2006: A jász viselet újjászületése. – Az egeri Dobó István Vármúzeum Évkönyve, AGRIA XLII. Dobó István Vármúzeum, Eger. pp. 107–120.
- BATHÓ E. 2007: A jász öntudat és a hagyományőrzés. – Jász–Nagykun–Szolnok Megyei Múzeum Évkönyve, TISICUM XVI. pp. Jász–Nagykun–Szolnok Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szolnok. pp. 133–146.
- BERECZKI I. T. 2003: A Jászság népi táplálkozásának rendje. – Jászsági Füzetek 33. Jász Múzeumért Alapítvány, Jászberény. pp. 7–39.
- KISS E. 2002: Helytörténeti gyűjtemények és tájházak a Jászságban. – Jászsági Füzetek 31. Jász Múzeumért Alapítvány, Jászberény.
- MISI É. – SZABÓ PÁL A. 2009: Jászsági szücsminták textíliákon. – Jászság népművészete 2. Jász Múzeumért Alapítvány, Jászberény.
- SZABÓ L. 1998: A jász öntudat története. Jászkunság Füzetek 12. pp. MTA Jász–Nagykun–Szolnok Megyei Testülete, Szolnok. 54–66 p.